

Тетяна Олександрівна БОРЕЦЬ,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8909-7130>

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ МОТОТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23.12.2005 незаконне заволодіння транспортним засобом розуміється як «умисне, протиправне вилучення його з будь-якою метою у власника або законного користувача всупереч їх волі (з місця стоянки чи під час руху) шляхом запуску двигуна, буксирування, завантажування на інший транспортний засіб, примусового відсторонення зазначених осіб від керування, примушування їх до початку чи продовження руху тощо. Таке заволодіння може бути вчинене таємно або відкрито, шляхом обману чи зловживання довірою, із застосуванням насильства або погроз» [1]. Мета протиправних дій не має значення для кваліфікації злочину. Заволодіння транспортним засобом може здійснюватися з будь-якою метою, у тому числі і з метою розкрадання. Таким чином, визначальним для кваліфікації злочину є спосіб заволодіння транспортним засобом.

Способи незаконного заволодіння МТЗ, класифікувати за різними підставами:

1. По відношенню до МТЗ злочин вчиняється шляхом: а) запуску двигуна; б) буксирування; в) завантаження на інший транспортний засіб;
2. По відношенню до власника або законного користувача: а) примусове відсторонення від керування; б) примушування до початку чи продовження руху;
3. Залежно від умов заволодіння: а) таємно; б) відкрито;
4. Залежно від протиправних дій: а) шляхом обману; б) шляхом зловживання довірою; в) шляхом застосування насильства або погроз;
5. Залежно від місця викрадення: а) з місця стоянки; б) з закритого приміщення (боксу, гаражу, підвалу); в) під час руху.
6. За територіальною ознакою діяльності злочинної групи, яка вчиняє незаконні заволодіння МТЗ:: а) вчинені злочинною групою міждержавного рівня; б) вчинені злочинною групою міжрегіонального рівня; в) вчинені злочинною групою місцевого рівня.
7. За кількістю заволодінь МТЗ:: а) одиничні; б) серійні.
8. За видом насильства, що застосовують під час незаконного заволодіння МТЗ: а) поєднане з насильством, що не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілого; б) поєднане з погрозою застосування насильства, що не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілого; в) поєднане з насильством, небезпечним для життя та здоров'я потерпілого; г) поєднане з погрозою застосування насильства, д) небезпечного для життя та здоров'я потерпілого.
9. За спричиненою шкодою: а) що завдало значної матеріальної шкоди; б) що завдало великої матеріальної шкоди.
10. За кількістю осіб, які брали участь у вчиненні незаконного заволодіння МТЗ: а) учинене одноосібно; б) учинене групою осіб; в) учинене організованою злочинною групою;
11. за характеристикою місця вчинення незаконного заволодіння МТЗ: а) учинене на відкритій місцевості; б) учинене з проникненням у приміщення чи інше сховище;
12. За рівнем професіоналізму виконавця злочину: а) вчинене «професіоналом»; б) учинене «аматором»; в) учинене «дилетантом»;
13. За видом МТЗ незаконне заволодіння може вчинятися щодо: а) мотоциклів; б) мопедів; в) моторолерів (скутерів); г) інших мототранспортних засобів.

Способами приховування слідів незаконного викрадення МТЗ є такі: розукомплектування, зміна ідентифікаційних номерів, агрегатів та деталей, перефарбовування, підроблення документів та спалення автомобіля [2, с. 715].

Вибір злочинцями марки та моделі викраденого МТЗ залежить від таких обставин: 1) попиту під «замовлення»; 2) пори року; 3) специфіки регіону, де було викрадено автомобіль; 4) наявності й ступеня складності протиугінних систем; 5) місцезнаходження та умов стоянки; 6) вартості та строку експлуатації МТЗ.

Сучасними схемами вчинення зазначених злочинних зазіхань на МТЗ є:

1) викрадення на замовлення. У цьому випадку незаконне заволодіння МТЗ вчиняють професіонали із застосуванням сучасних приладів. Такий МТЗ перефарбовується, змінюються номерні знаки, що супроводжується відповідним підробленням документів, для подальшого продажу МТЗ або його частин за замовленням;

2) викрадення МТЗ для подальшого продажу по запчастинах. Злочинці внаслідок продажу коліс, двигуна та інших деталей можуть отримати більший дохід, ніж за угон та продаж престижної іномарки;

3) викрадення МТЗ з метою розваги (покататися) або хизування перед однолітками (у випадку вчинення злочину неповнолітніми).

Отже, спосіб незаконного заволодіння транспортним засобом, являє собою комплекс взаємопов'язаних дій злочинців з підготовки, вчинення та приховування злочину і предмету посягання, об'єднаних єдиним злочинним умислом.

Список бібліографічних посилань

1. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 14 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05> (дата звернення: 10.03.2018).

2. Патрелюк Д. А. Способи підготовки, вчинення та приховування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми. *Форум права*. 2010. № 4. С. 711–717. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2010_4_113.pdf (дата звернення: 10.03.2018).

Одержано 20.03.2018